

(València, 25-27 octubre 2001). —Durant les darreres tres dècades, la ciutat de València ha estat l'escenari d'una àmplia nòmina de congressos, col·loquis i altres activitats científiques que en la setmana dels coneguts «Premis Octubre» han atès a qüestions d'especial rellevància i interès per a la difusió i conreu de la cultura catalana: literatura, historiografia, mitjans de comunicació, encontres d'escriptors...

En l'aspecte filològic, la Fundació Ausiàs March, amb la col·laboració de l'editorial 3 i 4, sota la coordinació i organització del Dr. Albert G. Hauf, catedràtic de Literatura medieval de la Universitat de València, han centrat l'atenció, en els últims anys, en els temes i autors cabdals de la nostra literatura medieval, amb Ramon Llull, Joanot Martorell, Ausiàs March, Roís de Corella...

En aquests XXX Premis Octubre, coincidint amb l'edició del diplomatari Borja, la temàtica del Simposi es va centrar en l'expansió de la Corona d'Aragó a Itàlia, aspecte clau per entendre no sols una època d'esplendor mediterrani, que va possibilitar l'ascens de dos valencians a la càtedra de sant Pere, sinó també per aprofundir en la influència i el significat que el context històric i cultural representa en la dicció literària. Malgrat aquest objectiu pretesament ambiciós, el Dr. Hauf va reconduir el Simposi envers una organització dels aspectes a debatre així com un desenllaç satisfactori, que va cobrir les expectatives científiques dels més versats en la temàtica i alhora va despertar, si més no, l'interès dels estudiants assistents.

Les sessions, que es van inaugurar el 23 d'octubre i es van cloure el 26 d'octubre es van caracteritzar per un òptim inici, que es va poder constatar amb la gran assistència d'un auditori de procedència geogràfica diversa, que es va anar mantenint a mesura que avançava el Simposi. El ritme intensiu i accelerat de les qüestions plantejades com a debat va estar directament relacionat amb la intenció d'aplegar els màxims especialistes d'arreu del món (Toronto, Cambridge, Bristol, Roma), fet que va propiciar la ruptura del ritme unidireccional que implica qualsevol discurs acadèmic per encetar el to interactiu entre els ponents experts i els assistents encuriosits, que en més d'una ocasió van poder resoldre dubtes de diversa índole. Els moments de col·loqui i intercanvi d'idees van comptar amb la freqüent assistència del pare M. Batllori, la participació activa i lucidesa mental del qual va ser tot un motiu de privilegi per al desenvolupament del Col·loqui. I el diàleg científic entre els més destacats especialistes va ser un preludi del primer dels debats dels octubres, amb la taula rodona que es va celebrar el dimecres 24 d'octubre al Paraninfo de la Universitat, sobre la presència de la Corona d'Aragó al regne de Nàpols i Sicília.

La temàtica del Simposi va permetre conciliar un doble vessant: el contextual, que abraça els aspectes polítics, econòmics, històrics, i el filològic, amb la influència que el context expansiu de la Corona d'Aragó a Itàlia va suposar en els textos literaris d'aquest període. Quant als aspectes històrics, la sessió inaugural va ser a càrrec del prof. Jocelyn Hillgarth, catedràtic emèrit de la universitat de Toronto, que va presentar una visió crítica i discutible sobre el concepte d'un imperi vinculat a la Corona d'Aragó, que fins ben entrat el segle XIV hauria estat més aviat de caràcter simbòlic.

Aquest inici controvertit va operar a mena de *captatio* de l'atenció dels assistents i es va veure contrarrestat amb la ponència del prof. David Abulafia, catedràtic de la Universitat de Cambridge, que va insistir en l'intercanvi comercial actiu entre el territori de la Corona d'Aragó i els països d'Itàlia, així com el regne de Mallorca, sobretot arran de la conquesta de Sardenya, Sicília i Nàpols i la presència activa d'Alfons el Magnànim.

En aquest sentit, el prof. Alan Ryder, catedràtic de la Universitat de Bristol, va presentar la figura del Magnànim des dels trets etopeics, de la personalitat més aviat de maduresa del monarca envers la seua inclinació a la cultura, la música, la pintura. D'altra banda, el vessant diríem humanista del Magnànim es justifica en l'impuls exercit sobre la Biblioteca de Nàpols, part de la qual es pot admirar entre els fons bibliogràfics de la Biblioteca General Històrica de la Universitat de València. En aquest cas, va ser la mateixa directora qui va presentar una descripció de la biblioteca napolitana, així com la caracterització del tipus de llibre, de caràcter aristocràtic i reial, que s'imposava enfront de la concepció del llibre medieval. La ponència de M. Cruz Cabeza va permetre dissoldre l'ambient hermètic de la sala de conferències, i es va

completar amb una visita a la Biblioteca de la Universitat on la directora va mostrar als congressistes la bellesa de les enquadernacions, miniatures i iconografia, com a reflex del prestigi assolit per la monarquia, amb exponents com la *Descendentia regum Siciliae*, la *Expositio Psalmorum beati Agustini* o el *Psalterium vel laudatorium* d'Eiximenis.

Amb la intervenció del Dr. Miguel Navarro de la Facultat de Teologia de València, recent doctor en història eclesiàstica per la Universitat Pontifícia Gregoriana de Roma, amb la seua tesi doctoral sobre Calixte III, hom va poder copsar la influència exercida pel Magnànim, que va ser decisiva i influent fins i tot en l'ascens d'Alfons de Borja, i com aquest papa era vist pels diferents ambaixadors, a més dels dots de l'eclesiàstic valencià com a jurista, diplomàtic i baró de qualitats eminents.

Amb tots els precedents de les ponències que van mostrar els condicionants contextuals de l'expansió catalanoaragonesa a Itàlia, el pont envers les lletres catalanes va comptar amb la intervenció del Dr. Albert Hauf, coordinador del Simposi, amb l'eclecticisme entre els aspectes teològics importats d'Itàlia, el joaquimisme (Joaquim de Fiore) i el franciscanisme (Francesc d'Assís) i les repercussions que se'n deriven en el to apocalíptic de fra Vicent Ferrer o en l'ideal franciscà dels escrits d'Eiximenis; les idees heretges joaquimites amb el mètode de conciliar l'Antic i el Nou Testament o interpretar el futur amb el passat i la profecia, posem per cas, d'una casa d'Aragó, que assoliria el nivell de monarquia arreu del món i de la qual sortirien persecucions per apaivagar l'orgull i la vanaglòria dels eclesiàstics per tal de reduir-los al primer estament, l'obediència servil.

I passant del vessant teològic, contextual i literari al mètode filològic d'anàlisi de textos seria decisiva la ponència del prof. A. M. Badia Margarit, catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona, amb una anàlisi detallada de la traducció de la *Divina comèdia* de Dante feta per Andreu Febrer, que el prof. Badia va poder qualificar de lectura òptima de l'original; encara que no hi manquen els versos de traducció forçada, així com les intervencions de tipus personal en la versió catalana, en alguns casos la versió de Febrer arriba a superar el text italià. Amb aquesta ponència, el prof. Badia va presentar un mètode tècnic i analític d'aplicació a altres estudis. El vessant de confrontació filològica va ser el punt fonamental de la intervenció de Cesàreo Calvo, de la Universitat de València, sobre la traducció italiana del *Tirant lo Blanch*, feta a Venècia, on es demostra la dificultat que implica la traducció d'un text medieval, els canvis operats per desconeixement del traductor o la presència de perfrasis per evitar un terme d'interpretació dubtosa.

La ponència de S. Cingolani va centrar l'atenció en les petges del petrarquisme en la literatura catalana, que més aviat es redueixen a un ideal literari que no pas a una influència literària explícita, limitada gairebé a *lo Somni* de Bernat Metge. La tríada d'influències italianes es va completar amb la ponència de la prof. Annamaria Annicchiarico, de la Università Roma III, que es va centrar en l'anàlisi contraposada de fragments específics de les obres de Boccaccio, com la *Fiametta*, versus el *Tirant*, per demostrar l'aprofitament o farciment boccaccià en la novel·la de Martorell.

Les darreres conferències del Simposi van anar a càrrec d'Anton Espadaler, Mariàngela Vilallonga i Jaume Turró. Per a Espadaler, el *Curial e Güelfa* reflecteix el context de la cort napolitana, i, segons ell, el seu autor, en oposició a la tesi d'Antoni Ferrando sobre la seva valencianitat, estaria sobretot circumscrit a les terres del Pallars, la intervenció de Jaume Turró va versar sobre la cort de Carles de Viana i la itinerància dels funcionaris de la cancelleria entre les diferents corts; i, en darrer terme, la prof. Mariàngela Vilallonga, de la Universitat de Girona, va centrar la seua exposició a destacar la influència de l'humanisme italià en autors catalans com Jeroni Pau, valencians com Joan Serra, i mallorquins com Ferran Valentí, inspirats en la cort napolitana de Lorenzo Valla, L. Bruni o Pontano.

Amb aquest ampli ventall de ponències i intervencions que deixaren en la sala de la Universitat Internacional Menéndez Pelayo les idees capdavanteres dels màxims coneixedors de la temàtica del Simposi, els resultats es poden qualificar d'àmpliament positius, en un col·loqui en què es van poder conciliar aspectes no sols del vessant filològic, sinó també de tipus econòmic, polític i teològic. La visió humanista, doncs, que va abraçar el Simposi es va completar amb l'excursió guiada del dissabte 27 d'octubre, a càrrec del prof. Daniel Benito Goerlich, de la Universitat de València, pels espais monumentals més directament vinculats a Alfons el Magnànim, com el convent de la Trinitat, amb la visita de la tomba de la reina Maria, esposa del Magnànim, la sala capitular... En aquest sentit, doncs, els congressistes van tenir l'oportunitat de contrastar la visió teòrica de les conferències amb la praxi de l'acostament a la influència que tot aquest període d'expansió mediterrània va significar per a la ciutat de València.

Es així com es va arribar a una clausura del Simposi en un ambient de total distensió i convivència entre els congressistes, que va arribar a la culminació amb el sopar tradicional de germanor que es va celebrar el mateix dissabte al restaurant Alameda Palace de València, en què la cultura, la història, la literatura van ser objecte de no poques converses, enmig d'un escenari que ben bé es podria qualificar com una nit en què la cultura catalana es va vestir de gala.
[A. I. P.]